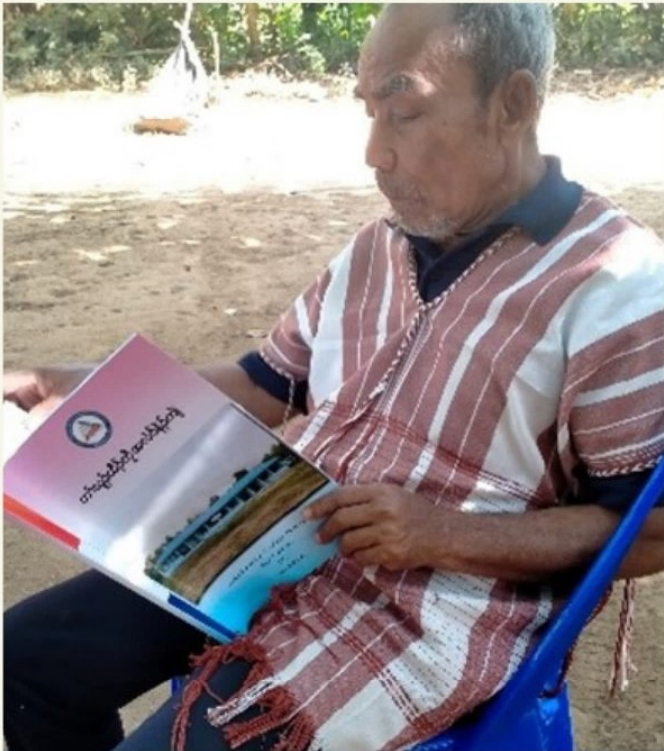


NEWSLETTER

30 July 2023

Karen Education and Culture Department



ပု၊ တ ၀၁ တာ် ပုာ် ဃုာ် ပုာ်ဂီၢ် ဒီး တာ် ဆိာ် ထွဲ တာ် မၤ လိ န့ၢ် တာ် ဝဲၤ ဒု (**BUREAU OF COMMUNITY ENGAGEMENT AND LEARNING SUPPORT- BCELS**)

က ညီကူာ် သ့ ဆဲး လၢ ဝဲၤကျိၤ န့ၢ် က တာ် တာ် အိၣ်ဖိာ် လၢအ ဘၣ် တာ် မၤ အံၤ ဖဲ လၢ မၤ 2၀23 အ ဆၢ က တီၢ် န့ၢ် တာ် တၢ် ပီၣ် တဲ သကိး ဒီး ခိၣ် န့ၢ် အါ ဂၤ လၢ တာ် ကဒး အိၣ် ထီၣ်ဝဲၤဒု အသီ တဒု န့ၢ် လီၤ. ဖဲန့ၢ်ပမၢ် ဘၣ်တဲလၢအဖျၢ်န့ၢ်ခိၣ်န့ၢ် အါဂၤအသးလီၤ ပ လိာ် လၢ တာ် ကဒးအိၣ်ထီၣ် ဝဲၤဒု အသီ အံၤဒီး ဝဲၤဒု အံၤအမံၤက မ့ၢ်ဝဲပုၤတၢ်တာ် ပုာ်ဃုာ်ပုာ်ဂီၢ် ဒီးတာ် ဆိာ်ထွဲတာ်မၤလိ န့ၢ် တာ် ဝဲၤ ဒု အံၤ န့ၢ် လီၤ. ခဲ က န့ၢ် အံၤ ကညီကူာ်သ့ ဆဲး လၢ ဝဲၤကျိၤဝဲၤဒုခဲလၢာ် အိၣ်ဝဲ(၆) ဒု န့ၢ်လီၤ.

တာ်ဒုအိၣ်ထီၣ် ဝဲၤဒု အံၤ အ တာ် ပညိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ် ဒိသိး တာ်ကမၤဆူာ် ထီၣ် ဝဲ ပုၤ တ ၀၁ အ တာ် ပုာ် ဃုာ် ပုာ် ဂီၢ် လၢ တာ် ကူာ် တာ် ကူာ် သ့ အ ပုၤ, ဒီး တာ် ဆိာ် တ ခူ ထီၣ် ဖဲ သ့ၣ် အ တာ် မၤ လိ န့ၢ် တာ် အ ဂီၢ် န့ၢ် လီၤ. တာ် ပ ညိၣ် သ့ၣ် တ ဖျၢ် အံၤ ဒိ သိး ပ က လဲၤ တုၤ ထီၣ် အံၤ အ ဂီၢ် လိာ် တာ် ဝဲ ပုၤ တ ၀၁ အ တာ် ထဲး ဂံၢ် ထဲ ဘါ သ့ၣ် တ ဖျၢ် န့ၢ် လီၤ.



သတင်းများ

- (1) Htot Htee Per Kho school attacked by SAC airstrike
- (2) Kawthoolei Tree Planting Month (1st July to 31th July)
- (3) KECD advocacy trip to Doo Tha Htu District
- (4) KECD advocacy trip to Hpa An District
- (5) မံဒိၣ်ယၢ်(MEDIA) တာ်သိၣ်လိလၢတာ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါ ဒီးတာ်ကတီၢ်န့ၢ်ခဲးတာ်ပုၤမၤတာ်ဖိ တာ်ကစီၣ်
- (6) ပတီၢ်ထီပိညါတာ်အိၣ်ဖိာ်တာ်ကစီၣ်

Special Article

Karen Education in the Thai-Myanmar Border Regions
By: Hayso Thako and Tony Waters

ကရင်ရှိုးရာလက်ခြည်ပွဲအကြောင်းသိကောင်းစရာ
စာရေးသူ : STH



ဒုသထူာ်ကီၢ်ရဲၣ်ကူာ်သ့ဆဲးလၢဝဲၤကျိၤနဲၣ်ခဲၣ် တာ်ကတီၢ် ယမံၤမ့ၢ်-စီၤန့ၢ်လး

အိၣ်တာ်လီၢ်-ဒုသထူာ်ကီၢ်ရဲၣ်,တံလုကီၢ်ဆၢ လီၢ်လးမ့ၢ်-ကီၢ်ရဲၣ်ကူာ်သ့ဆဲးလၢဝဲၤကျိၤနဲၣ်ခဲၣ်

ကီၢ်ဆၢအိၣ်ဝဲယံၢ်ဘၣ်သန့က့လၢကူာ်သ့သန့ၣ်တကပၤတခီပ လီၤဟူးဂဲၤန့ၢ်ဝဲဒၣ်လွဲၢ်ဘၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဘိလ့,က့ၣ်ထီၣ်,သထူာ် ဒီးဖျၢ်အိၣ်ကီၢ်ဆၢတဖၣ်န့ၢ်လီၤ.အိၣ်တုၤတဘၣ်န့ၢ်လၢကူာ်သ့တ ကပၤပလီၤဟူးဂဲၤအံၤတန့ၢ်ဘၣ်.လီၤဆိဒၣ်တာ်ပကီၢ်ရဲၣ်ပုၤ,ကီၢ် ဆၢလွဲၢ်ဘၣ်ပုၤကီၢ်တၢ်ထီၣ်ဖျၢ်လၢကီၢ်ရဲၣ်န့ၢ်အိၣ်ဝဲတကယၤယံၢ် ဆံ တဖျၢ် (151) ကိဖိနီၢ်ဂံၢ်ခဲလၢာ် (14874)ဂၤ ဒီးသရၣ်,သရၣ် မ့ၢ်အိၣ်ဝဲ(1၀36)ဂၤ,တီၤဖျၢ်ကီၢ်အိၣ်ဝဲ(36)ဖျၢ်, တီၤခါးသး (32) ဖျၢ်,တီၤထီ(9)ဖျၢ်,တီၤထီကိၢ်ပတဲလၢအိၣ်(9)ဖျၢ်န့ၢ်တမ့ၢ်လၢ အိၣ်တုၤလၢ G-12 ခဲလၢာ်ဘၣ်. တုၤG-12အိၣ်(3)ဖျၢ်လီၤ. မ့မ့ၢ် လၢအဂၤတဖၣ်န့ၢ်အိၣ်တုၤဖဲ(G-10 ဒီး G-11)န့ၢ်လီၤ.

ပျာတဝါတံ ပုဂံ ဟံ ပုဂံဂီၢ် ဒီး တံ ဆိၣ် ထွဲ တံ မၤလိၣ် နံၤ တံ ဝဲၤ ဒု

လၢ ဝဲၤ ဒု အံၤ အဖီ လာ် ဝဲၤ ဒု ပြီ အိၣ် ဝဲ 4 ဒု ဒီး ဝဲၤ ဒု ပြီ သ့ၣ် တဖၣ် အံၤတနီၤ အကျါ အိၣ် ဝဲ တ့ၢ် ဟံ ဝဲ လၢ တံ တီၢ် ကျါ လီၤ ဆိၣ် ဝဲၤ ဒု အဖီ လာ် န့ၣ် လီၤ. ဝဲၤ ဒု ပြီ တဘိၣ် စုၣ် စုၣ် အဂီၢ် အကျါ စၢ ဖျိၣ် မ့ၢ် ဒ် လာ် အသိး-

(၁) **ကွဲၣ် ဖီၢ် ပါ ကွဲၣ် သရၣ် ကရၢ ဝဲၤ ဒု ပြီ** - ဝဲၤ ကျါ စး ထီၣ် ကရၢ ကရီၣ် ဒုး အိၣ် ထီၣ် ကွဲၣ် ဖီၢ် ပါ ကွဲၣ် သရၣ် ကရၢ အံၤ ဝဲၤ 2016 အနံၣ်ဒီး တံဒုး အိၣ် ထီၣ် ကရၢ အံၤ အတံၤ ပညိၣ် မ့ၢ် ဒ် သိး တံၤ ကမၤ ဆူၣ် ထီၣ် ဝဲ ပျာတဝါ အတံၤ ပုဂံ ဟံ ပုဂံဂီၢ် လၢ တံၤ ကျိၣ် ဘၣ် ကျိၣ် သ့ၣ် အပူၤ န့ၣ် လီၤ. ကွဲၣ် တနီၤ လၢ တံၤ ဒုး အိၣ် ထီၣ် ကွဲၣ် ဖီၢ် ပါ ကွဲၣ် သရၣ် ကရၢ သ့ၣ် တဖၣ် န့ၣ် ဟူး ဂဲၤဖီၣ် လီၤ စုၣ် ဒီး ကွဲၣ် သရၣ် ဒီး ကွဲၣ် အပူၤ ဘၣ် မူ ဘၣ် ဒါ သ့ၣ် တဖၣ် လၢ တံၤ ယုၤ သကိး ဝဲ ကျဲၣ် သိး အကွဲၣ် ဒုၣ် ဝဲ တံၤ လဲၤ တရံး အသး ကဂ့ၤ ထီၣ် အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. ဝဲၤ ဒု ပြီ အတံၤ ဟူး တံၤ ဂဲၤ လၢ တံၤ မၤညီၣ် နံၤ အံၤ တဖၣ် မ့ၢ် ဝဲ-

- ဟ့ၣ် တံၤ မၤလိၣ် ဆူၣ် ကီၢ် ရဲၣ် ကျိၣ် သ့ၣ် ပျာတဝါ (Community Mobilization Team) သ့ၣ် တဖၣ် ဒ် သိး ကသ့ၣ် မၤ အံၤ ထီၣ် အတံၤ သ့ၣ် တဘိၣ်
- တံၤ လီၤဒုး အိၣ် ထီၣ် ကွဲၣ် ဖီၢ် ပါ ကွဲၣ် သရၣ် ကရၢ လၢ ကွဲၣ် လၢ အိၣ် ကတံၢ် ကတံၢ် အသး သ့ၣ် တဖၣ်
- တံၤ လူၤ ကွဲၣ် ထွဲ က့ၤ ကွဲၣ် ဖီၢ် ပါ ကွဲၣ် သရၣ် ကရၢ လၢ အဘၣ် တံၤ ဒုး အိၣ် ထီၣ် အံၤ သ့ၣ် တဖၣ်
- တံၤ ဟ့ၣ် တံၤ သိၣ် လိၣ် ဆူၣ် ကွဲၣ် ဖီၢ် ပါ ကွဲၣ် သရၣ် ကရၢ သ့ၣ် တဖၣ် န့ၣ် လီၤ.

(၂) **ကွဲၣ် တံၤ အိၣ် ဆူၣ် အိၣ် ချဲ ဝဲၤ ဒု ပြီ** - ဘၣ် ယး ဒီး ကွဲၣ် အတံၤ အိၣ် ဆူၣ် အိၣ် ချဲ န့ၣ် မ့ၢ် တံၤ လၢ အရံၤ ဒိၣ် မး လၢ ပပျာတဝါ ပူၤ န့ၣ် လီၤ. ဘၣ် ဆိၣ် တံၤ ကဒုး လိၣ် ထီၣ် ဖး ထီၣ် အံၤ အဂီၢ် န့ၣ် တံၤ တၢ် ဒီး ပျာ အိၣ် ဝဲ အါ မး န့ၣ် လီၤ. နံၣ် လၢ အပူၤ ကွဲၣ် ကျိၣ် သ့ၣ် ဒီး ဆူၣ် ချဲ ဝဲၤ ကျါ ဒီး ကရၢ ကရၢ ဘၣ် ထွဲ တဖၣ် ဒ် တံၤ သ့ၣ် ဒီး အံၤ အသိး ဒုး အံၤ ကွဲၣ် ဖီၢ် ကသိၣ် ထိး ကလာ် ဒီး ဝဲ တမံၣ် သ့ၣ် တဖၣ် အိၣ် စ့ၢ် ကိး ဝဲ ဒုၣ် န့ၣ် လီၤ. တံၤ ဟူး တံၤ ဂဲၤ ဒ် အံၤ သ့ၣ် တဖၣ် မ့ၢ် တံၤ လၢ ကဲ ဘျါး ကဲဖျိၣ် လၢ ကွဲၣ် ဖီၢ် ဒီး ပျာ တဝါ သ့ၣ် တဖၣ် အဂီၢ် ဒိၣ် မး န့ၣ် လီၤ. လၢ တံၤ န့ၣ် အယီၤ ဝဲ 2019 နံၣ် န့ၣ် ကျိၣ် သ့ၣ် ဆဲး လၢ ဒီး ဆူၣ် ချဲ မၤစၢၤ ဝဲၤ ကျါ ကွဲၣ် ထုး ထီၣ် ဟံ လီၤ ကွဲၣ် တံၤ အိၣ် ဆူၣ် အိၣ် ချဲ ဖီၢ် စံၣ် တဘၣ် ဒ် သိး တံၤ ကဟံ ဟံ ကျါ အံၤ ဒီး ဒုး လိၣ် ထီၣ် ဖး ထီၣ် က့ၤ တံၤ ဖး တံၤ မၤ သ့ၣ် တဖၣ် အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. ဝဲၤ ဒု ပြီ အတံၤ ဟူး တံၤ ဂဲၤ လၢ တံၤ မၤညီၣ် နံၤ အံၤ တဖၣ် မ့ၢ် ဝဲ-

- တံၤ ထီၣ် တံၤ အိၣ် ဖျိၣ်, တံၤ တၢ် ပိၣ် တဲသကိး ဘၣ် ယး ဒီး ကွဲၣ် တံၤ အိၣ် ဆူၣ် အိၣ် ချဲ အတံၤ ဟူး တံၤ ဂဲၤ
- တံၤ ဟ့ၣ် တံၤ သ့ၣ် ညါ နံၤ ပါ ဘၣ် ယး ဒီး ကွဲၣ် တံၤ အိၣ် ဆူၣ် အိၣ် ချဲ အဖီ လိၣ် စံၣ်
- တံၤ တ့ၣ် ကွဲၣ် အတံၤ ဟူး လီၤ (ထဲ ကွဲၣ် တနီၤ)
- တံၤ ဟ့ၣ် တံၤ သ့ၣ် ညါ နံၤ ပါ ဘၣ် ယး တံၤ ကဆဲး ကဆဲး ဒ် အမ့ၢ် ထံ ကဆီ, နီၢ် တဂၤ တံၤ ကဆဲး ကဆီ သ့ၣ် တဖၣ် န့ၣ် လီၤ.

(၃) **ကွဲၣ် တံၤ သ့ၣ် ထီၣ် ဘျိၣ် ထီၣ် ဝဲၤ ဒု ပြီ** - ကွဲၣ် အတံၤ အိၣ် ယၢၤ ဒ် အမ့ၢ် အတံၤ သ့ၣ် ထီၣ် ဘျိၣ် ထီၣ် သ့ၣ် တဖၣ် န့ၣ် မ့ၢ် တံၤ အရံၤ ဒိၣ် မး လၢ ကွဲၣ် ဖီၢ် ကမၤ လိၣ် တံၤ အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. ကွဲၣ် ကရၢ ပူၤ တံၤ ဒီး နံၣ် ဘၣ် ထံ ကဆီ, တံၤ ဟူး လီၤ, တံၤ ဒီး သ့ၣ် တဖၣ် မ့ၢ် အိၣ် ကူ အိၣ် လၢ န့ၣ် မ့ၢ် တံၤ ဆိၣ် ထွဲ မၤစၢၤ ဖး ဒိၣ် တခါ လၢ ကွဲၣ် ဖီၢ် အတံၤ မၤလိၣ် နံၤ တံၤ အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. ဘၣ် ဆိၣ် တံၤ သ့ၣ် တဖၣ် အံၤ မ့ၢ် တံၤ လၢ ပူၤ လၢ ကလံၤ ဒိၣ် မး ပကဒုး အိၣ် ထီၣ် အံၤ အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. လၢ တံၤ န့ၣ် အယီၤ ဝဲ 2021 နံၣ် ပ ကျိၣ် သ့ၣ် ဆဲး လၢ ဝဲၤ ကျါ လၢ အပုဂံ ဟံ ပုဂံဂီၢ် ဒီး ကရၢ ကရၢ ဆိၣ် ထွဲ မၤစၢၤ တံၤ တဖၣ် တၢ် ပိၣ် တဲသကိး ဒီး ကွဲၣ် ဒုး အိၣ် ထီၣ် ဝဲ တံၤ သ့ၣ် ထီၣ် ဘျိၣ် ထီၣ် ကွဲၣ် အလံၤ နံၣ် ကျဲၣ် တဘၣ် န့ၣ် လီၤ. လံၤ တဘၣ် အံၤ အတံၤ ပညိၣ် မ့ၢ် ဒ် သိး ကရၢ တဖျိၣ် ပျာတဝါ စုၣ် စုၣ် က သ့ၣ် ထီၣ် ကွဲၣ် အဂီၢ် တံၤ လၢ ပဘၣ် ထီၣ် ထံ စံၤ ထံ ဝဲ တံၤ အိၣ် သး တဖၣ် ဒီး ကသ့ၣ် ထီၣ် ကွဲၣ် လၢ အဖီ မဲၤ လံၤ အသး ဒီး လံၤ နံၣ် ကျဲၣ် တဘၣ် အံၤ အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. ဒ် န့ၣ် အသိး ဝဲ 2023 ဝဲၤ ကျါ နံၣ် ကတံၢ် တံၤ အိၣ် ဖျိၣ် န့ၣ် တံၤ ဟံ လီၤ ဝဲ ဝဲၤ ဒု ပြီ တဘိၣ် အံၤ ဒ် သိး တံၤ ကဟ့ၣ် အါ ထီၣ် တံၤ သ့ၣ် ညါ နံၤ ပါ ဆူၣ် ပျာ တဝါ ဘၣ် ယး တံၤ သ့ၣ် ထီၣ် ဘျိၣ် ထီၣ် ကွဲၣ် အလံၤ နံၣ် ကျဲၣ် အံၤ ဒီး တံၤ အံၤ ထွဲ ကွဲၣ် ထွဲ ရဲၣ် သဲ ကတံၢ် က့ၤ ကွဲၣ် အတံၤ အိၣ် ယၢၤ သ့ၣ် တဖၣ် န့ၣ် လီၤ.

ဝဲၤ ဒု ပြီ အတံၤ ဟူး တံၤ ဂဲၤ လၢ တံၤ မၤညီၣ် နံၤ အံၤ တဖၣ် မ့ၢ် ဝဲ-

- တံၤ ဟ့ၣ် တံၤ သ့ၣ် ညါ နံၤ ပါ ဘၣ် ယး ဒီး တံၤ သ့ၣ် ထီၣ် ကွဲၣ် အလံၤ နံၣ် ကျဲၣ်
- တံၤ ဟ့ၣ် တံၤ သ့ၣ် ညါ နံၤ ပါ ဘၣ် ယး ဒီး တံၤ ကွဲၣ် ထွဲ ဒီး ရဲၣ် သဲ ကတံၢ် က့ၤ ကွဲၣ် အတံၤ သ့ၣ် ထီၣ် ဘျိၣ် ထီၣ်
- တံၤ တ့ၣ် ကွဲၣ် (တစီၢ် တလီၤ တံၤ မၤလိၣ် လီၤ)
- တံၤ ဘျိၣ် ဂ့ၤ ထီၣ် က့ၤ ကွဲၣ်, တံၤ ဒီး (ထဲ ကွဲၣ် တနီၤ)
- တံၤ တ့ၣ် ကွဲၣ် အတံၤ ဟူး လီၤ (ထဲ ကွဲၣ် တနီၤ)

(၄) **ကွဲၣ် တံၤ ဂ့ၤ ထီၣ် ပသီ ထီၣ် အရဲၣ် အကျါ ဝဲၤ ဒု ပြီ** - ကွဲၣ် တံၤ ဂ့ၤ ထီၣ် ပသီ ထီၣ် မ့ၢ် တံၤ အရံၤ ဒိၣ် လၢ ပပျာတဝါ ပူၤ န့ၣ် လီၤ. လၢ တံၤ ကဒုး လိၣ် ထီၣ် တံၤ ဖး တံၤ မၤ အဂီၢ် တံၤ လၢ ပကဘၣ် မၤဆဲး အံၤ သ့ၣ် တဖၣ် မ့ၢ် ဝဲ တံၤ မၤ ဂ့ၤ ထီၣ် က့ၤ ပပျာတဝါ ဖီၢ် ဒီး ပျာ တဝါ သ့ၣ် တဖၣ် အကံၢ် အစီ သ့ၣ် တဖၣ် န့ၣ် လီၤ. လၢ တံၤ န့ၣ် အယီၤ ပကညီၣ် ကျိၣ် သ့ၣ် ဆဲး လၢ ဝဲၤ ကျါ ဒီး ပညီၣ် ကွဲၣ် သရၣ် မၤသကိး တံၤ ကရၢ ဟံ ဒီး ပျာ ဆိၣ် ထွဲ မၤစၢၤ တံၤ သ့ၣ် တဖၣ် ဒုး အိၣ် ထီၣ် ဘၣ် ဝဲ ကွဲၣ် တံၤ ဂ့ၤ ထီၣ် ပသီ ထီၣ် တံၤ မၤ အတံၤ ကွဲၣ် (School Improvement Framework) တဘၣ် ဝဲ 2021 နံၣ် အပူၤ န့ၣ် လီၤ. ကွဲၣ် တံၤ ဂ့ၤ ထီၣ် ပသီ ထီၣ် တံၤ မၤ အတံၤ ကွဲၣ် တဘၣ် အံၤ တံၤ ကဒုး လိၣ် ထီၣ် ဖး ထီၣ် က့ၤ တံၤ ဖး တံၤ မၤ အဂီၢ် မ့ၢ် တံၤ လၢ အလၢ ဘျိၣ် လၢ စုၣ် ဒီး လၢ ဆၢ လၢ ဝဲ ကတံၢ် န့ၣ် လီၤ. လၢ တံၤ န့ၣ် အယီၤ ဝဲ 2022 နံၣ် အပူၤ န့ၣ် တံၤ ဒုး အိၣ် ထီၣ် ကရၢ ဖီၢ် တဖျိၣ် လၢ အကဒုး လိၣ် ထီၣ် ဖး ထီၣ် တံၤ ဖး တံၤ မၤ အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. ပမ့ၢ် တဲ လၢ အဖျိၣ် ဝဲ 2023 ဝဲၤ ကျါ နံၣ် ကတံၢ် တံၤ အိၣ် ဖျိၣ် အခါ ကရၢ ဖီၢ် တဖျိၣ် အံၤ တံၤ က့ၤ ဟံ အံၤ ဒ် ဝဲၤ ဒု ပြီ တဒုး လၢ ဝဲၤ ဒု အဖီ လာ် န့ၣ် လီၤ.

ဝဲၤ ဒု ပြီ အတံၤ ဟူး တံၤ ဂဲၤ လၢ တံၤ မၤညီၣ် နံၤ အံၤ တဖၣ် မ့ၢ် ဝဲ-

- တံၤ ကွဲၣ် ဟံ လီၤ ကွဲၣ် တံၤ ဂ့ၤ ထီၣ် ပသီ ထီၣ် အတံၤ မၤလိၣ် အရဲၣ် အကျါ သ့ၣ် တဖၣ်
- တံၤ ဟ့ၣ် တံၤ မၤလိၣ် ဘၣ် ယး ကွဲၣ် တံၤ ဂ့ၤ ထီၣ် ပသီ ထီၣ် ဆူၣ် ပျာ တဝါ အပူၤ
- တံၤ လူၤ ကွဲၣ် ထွဲ က့ၤ ကွဲၣ် လၢ တံၤ စး ထီၣ် မၤဝဲ ကွဲၣ် တံၤ ဂ့ၤ ထီၣ် ပသီ ထီၣ် သ့ၣ် တဖၣ်

အကံၢ် အဂၤ....
ပျာတဝါ တံၤ ပုဂံ ဟံ ပုဂံဂီၢ် ဒီး တံၤ ဆိၣ် ထွဲ တံၤ မၤလိၣ် နံၤ တံၤ ဝဲၤ ဒု အံၤ မ့ၢ် ဝဲၤ ဒု တဒုး လၢ အအိၣ် ဖျိၣ် ထီၣ် သီ ဒီး လိၣ် ဘၣ် ဝဲ တံၤ ဟ့ၣ် ကျိၣ် သ့ၣ် ဖး လၢ ပျာ မၤသကိး တံၤ တဖၣ်, လီၤ ကဝီၤ ခိၣ် နံၤ ဒီး ပျာ တဝါ သ့ၣ် တဖၣ် ဒ် သိး တံၤ ကဲ ထီၣ် လိၣ် ထီၣ် ကအိၣ် ထီၣ် ဝဲ အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. လၢ တံၤ န့ၣ် အယီၤ ပလိၣ် ဘၣ် ပျာ မၤသကိး တံၤ တဖၣ်, ခိၣ် နံၤ ပျာ ဘၣ် မူ ဘၣ် ဒါ ဒီး လီၤ ကဝီၤ ကမျါ တဖၣ် ကဟ့ၣ် ကျိၣ် ဟ့ၣ် ဖး ဒီး ထုး စုၣ် နံၣ် ကျဲၣ် ပျာ လၢ တံၤ မၤဆူၣ် ညါ အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ. တံၤ ဘျါး လီၤ.

ဒုသထွက်ကိရ်ကုသုဆဲးလၢဝဲကျဲးန့ၣ်တၢ်ကတိၤ

တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲးလၢကုၣ်သ့တၢ်လဲၤတရံးတကပၤတခီန့ၣ်လီၤခါၣ်သးလီၤလၢကီၢ်ရဲၣ်, ကီၢ်ဆၢကရၢၢ်ဒီးကိပလဲၤတဆီဘၣ်တဆီဘၣ်ဆၢပ က့ၤကွၢ်လၢပကီၢ်ရဲၣ်ပူၤတခီ န့ၣ်တမ့ၢ်လၢတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲးလၢဝဲကျဲးကုၣ်သ့တဘၣ်တကးဘၣ်ဒီးပဒီးန့ၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးလၢတၢ်ဟ့ၣ်ကုၣ်ဟ့ၣ်ဖး တၢ်ထးစ့ၣ်န့ၣ်ပူၤလၢကီၢ်ရဲၣ်ကီၢ်ဆၢသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်န့ၣ် အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိးလီၤ. ဒီးပက့ၢ်လၢပတၢ်လဲၤတရံးလၢက့ၢ်တကပၤ လၢတၢ်ထီၣ်ကိမ့ၢ် ၇,2၀22-2၀23ပတၢ်အိးထီၣ်ကိန့ၣ်ပတဲလၢပက့ၢ်လၢကလဲၤထီၣ်ဘၣ်ကိန့ၣ်လဲၤသး ၇,၇၅,ဘၣ် ဆၢသန့က့ၣ်န့ၣ်ပတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ်ဝဲစ့ၢ်ဘၣ်မ န့ၣ်ပတၢ်ပက့ၢ်က့ၤလၢထီၣ်ကိသးတၢ်အိၣ်သးအဖီခိၣ်န့ၣ်အဝဲန့ၣ်ပတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဖီခိၣ်န့ၣ်ပ ဘၣ်ယိၣ် တၢ် လီၤမ ဝဲနီၤထံၣ်ကိၢ်သးတၢ် သဘၣ်သဘၣ်ဘၣ်ဆၢသန့က့ၣ်န့ၣ်ပတၢ်မၤလိၣ်န့ၣ်ဝဲဝဲန့ၣ်ကတၢ်ဝဲၣ်၇,၇၅လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢပဘၣ်ဘျဲးအီၤတခီန့ၣ်ပတဲလၢ,လၢကီၢ်ဆၢသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤမဲၤနီၤ,တမ့ၢ်လၢကီၢ်ဆၢကိးဘၣ်ဒဲးဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒုအိၣ်ဝဲလီၤ.လီၤဆီ ဒၣ်တၢ်ကီၢ်ဆၢအဂၤခဲ ဘၣ်ခိၣ်န့ၣ်ပတဲလၢခိၣ်န့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢကျဲးမ့ၢ်ကပၤဘူးဒီးသုးကလၢအါအယိၣ်သးန့ၣ်အဝဲသ့ၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢဂံၢ်တၢ်အါတဆဲးဖိပဘျဲးရဲၣ်အီၤလၢ ခိၣ်န့ၣ်လၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဖီခိၣ်ပူၤကိဖိအါဂၤအသးသမူပဟံန့ၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတန့ၢ် ဘၣ်ဖိခိၣ်ဒီးတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်အဆၢကတီၢ်ပဘၣ်ပတုၢ်က့ၤကိဘၣ်မန့ၣ်ပတၢ်ပက့ၢ်က့ၤလၢထီၣ်ကိသးဒီးဒီးသိးလၢတၢ်ထီၣ်ကိ ဝဲ အိၣ်အ သိးပက့ၤလီၤ. ဒီးအယိ န့ၣ်ပတဲလဲၤအီၤဒ်န့ၣ်ဒီးတန့ၣ်အတီၢ်ပူၤပက့ၢ်က့ၤပတၢ်သိၣ်လိတန့ၣ်အတီၢ်ပူၤလဲၤအသး၇,၇၅လီၤ.

ဒီးပက့ၢ်က့ၤလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တကပၤအိးထီၣ်ကိတန့ၢ်ဘၣ်ပထံၣ်ဘၣ်က့ၤလၢအဝဲပဘၣ်ကွၢ်ဆၢဂံၢ်တၢ်အါပဝဲဒၣ်တကပၤဒ်သိးလၢဒုသဝီ တနီၤန့ၣ်အဝဲကအိးထီၣ်ကိဂီၢ်န့ၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလီၤခိၣ်န့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဘူးလၢဒုၣ်ဒါသုးကလၢတယံၤတဘူးအယိၣ်န့ၣ်အိးထီၣ်ကိတဘျဲး ဘၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢပဂီၢ်ပဘၣ်ကွၢ်ဆၢဂံၢ်တၢ်အါဒီးပဘျဲးရဲၣ်အီၤလၢခိၣ်န့ၣ်လၢတၢ်အိၣ်သးဒ်န့ၣ်ဖိခိၣ်န့ၣ်အဝဲန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟဲထီၣ်တဲသကိးတၢ် ဒီးပူၤ ပဘၣ်လဲၤအကျိၤအကျိၤဒ်လဲၣ်ဘၣ်ဆၢဒီးမ့ၢ်မ့ၢ်လၢပတဲလၢ(စၢၤစၢၤစၢၤ) လီၤလီၤတခီန့ၣ်ဒ်သးဒီးပဝဲကျိၤတၢ်ဟံလီၤတၢ်မၤကျဲးအိၣ်အ သိးဒုပတဘၣ်တူၢ်လီၤဘၣ်ဒီးပတတူၢ်လီၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်ကလဲၤဝဲလၢန့ၣ်ပတၢ်ပက့ၢ်က့ၤလၢအဝဲပဘၣ်ကွၢ်ဆၢဂံၢ်တၢ်အါပဝဲဒၣ်တကပၤဒ်သိးလၢဒုသဝီ ဝဲတသ့စ့ၢ်ကိးဘၣ် ခိၣ်န့ၣ်လၢအိၣ်ဘူးဒီးဒုၣ်ဒါဟီၣ်ကဝီၤဘၣ်ဆၢသန့က့ၣ်န့ၣ်ပဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်အီၤလၢ (ကိၢ်ယံထူကိၢ်ယံထ)သန့က့ န့ၣ်လၢကိတကပၤတခီတသိၣ်လိဝဲပလံၤညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်ကိးဘၣ်ဒဲးဘၣ်. န့ၣ်ကသိၣ်လိဝဲတနီၤဒီးသိၣ်လိတွဲဘုၢ်ဒီးပယီၤပဒိၣ်တနီၤ. ကိသ ရဲၣ်,တ ခိၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်,တတူၢ်လီၤ စၢၤစၢၤစၢၤဘၣ်ဒီးတတူၢ်လီၤကီၢ်သ့လ့ၤကိသရဲၣ်စ့ၢ်ဘၣ်, ပယုထာထီၣ်က့ၤသရဲၣ်သရဲၣ်မ့ၢ် ဖဲဒုသဝီ ဖဲန့ၣ် တနီၤကဖျိထီၣ်ဝဲတီၤတဆဲးလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တနီၤတဖျိအတီၤတဆဲးဘၣ်တနီၤကမ့ၢ်ဝဲကိသရဲၣ်သရဲၣ်မ့ၢ်လီၤလဲၤလၢပူၤတၢ်လၢ အသိၣ်လိတၢ်ဒီးအဝဲန့ၣ်ဒုသဝီတဖၣ် ရဲၣ်ကျဲးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီးပထံၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ခဲလၢလဲၤသးဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီလီၤ.

ပမၤသကိးတၢ်ဒုပတဲလီၤပသးလီၤဒ်သိးလၢမတၢ်မၤခိၣ်သ့မ့ၢ်ဒုၣ်ကုၣ်သ့တၢ်ဖဲးတၢ်မၤပကဘၣ်မၤကျဲးသ့တၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးဒ်သိးဒီးပတဲပဘၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လၢပဖိပလံၤကသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်ခါဆူၣ်ညါအဂီၢ်အယိၣ်န့ၣ်ပဘၣ်ကွၢ်ကျဲးစၢၤမၤလၢအဂ့ၤကတၢ်,ကိဖိ ,ကိသရဲၣ်,သရဲၣ်မ့ၢ်တ ခိၣ်န့ၣ်ပတဲလၢလၢကီၢ်ရဲၣ်တကပၤတခီန့ၣ်ပကလဲၤဆူ က ဝဲ ကိးပျၢၣ်ဒီးဒုပလဲၤအီၤတတူၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဘၣ်,ဘၣ်မလဲၣ်န့ၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်တီ ခိၣ်ရိၣ်မဲလၢကီၢ်ဆၢသန့ဒီးပဟ့ၣ်မူဟ့ၣ်ဒါလၢကီၢ်ဆၢသ့ၣ်တဖၣ်တခီန့ၣ်မ့ၢ်ကိၣ် ဆၢပူၤဒီးကလဲၤဝဲသန့က့မ့ၢ်လၢပကီၢ်ရဲၣ်တကပၤ တခီန့ၣ်ပလဲၤဝဲလၢတီၤထီၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်တမ့ၢ်လၢပလဲၤထဲဝဲကျိၤတဘၣ်ပလဲၤဝဲဒၣ်ဒီးပကီၢ်ရဲၣ်ခိၣ်န့ၣ်ပကီၢ်ဆၢ ခိၣ်န့ၣ်ဒီးသုးရဲၣ်သုးက့ ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ဒီးဝဲကျိၤဝဲဒ်ခိၣ်န့ၣ်တနီၤ,ဒီးပကီၢ်ရဲၣ်ဟံလီၤဘာဝဲတၢ်မၤအကျဲးအိၣ်ဒ်န့ၣ်တခိဒုပလဲၤအီၤဒ်န့ၣ်ဒီးပထံၣ်ဘၣ်လၢပတၢ်လဲၤဟ့ၣ်ဂီၢ် ဟ့ၣ်ဘါမိၢ်ပတဖၣ်န့ၣ်အါတက့ၢ်လၢသ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲဒိၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့လၢက ဆၢဒိၣ်ဆၢဖိမ့ၢ်ဂ့ၤသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢၤလၢကဆဲးမၤ လီၤတၢ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ် အဝဲတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဒိၣ်ထီၣ် ဝဲ ဖး ဒိၣ်မဲနီၣ်. အယိၣ်န့ၣ်ပတဲလၢ,လၢကီၢ်ရဲၣ်တပပတၢ်လီၤဟ့ၣ်ဂီၢ်ဟ့ၣ်ဘါအိၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. အိၣ်ဒီးတၢ်အါထီၣ်ဒီးအိၣ်ဒီးဟ့ၣ်ကုၣ်အါထီၣ်တခီဒုဒ်အိၣ်မဲ,ဘၣ်မလဲၣ်ပတဲပမ့ၢ်ပူၤကညိၣ်တကလုၢ်လီၤ, ပအိၣ်ဝဲဒီးပသုးမ့ၢ်သိၣ်ဘီၣ်ဒီးပတၢ်ပၤ တၢ်ပြဲးအကျိၤ န့ၣ် လၢပ တၢ်ပတၢ်ပြဲးအဖီလၢန့ၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးဝဲကျိၤ,ကုၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၤ,အယိၣ်န့ၣ်ပတဲလၢကုၣ်သ့န့ၣ်မ့ၢ် တၢ်အရ့ဒိၣ်ပလူၤထီၣ်ပုၤခဲကချးအဂီၢ်န့ၣ်အဝဲန့ၣ်ပတဲလၢတၢ်ဟံလီၤန့ၣ်ပုၤဒီးတၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ဒ်န့ၣ်အသိးပပူၤကလုၢ်ဒီးပပူၤကမျါဖိဒီး သ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဟံလုၢ်ဟံပူၤတၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့တၢ်ခဲးတၢ်ယၢ်လၢအန့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့သန့န့ၣ်ကဟံလုၢ်ဟံပူၤ ဝဲဒီးပတဲဒ်သိးပပူၤကလုၢ်တၢ်မိၢ်န့ၣ်သးလီၤက့ၤဝဲ ဒ်နီၣ်ကစၢ် တၢ်ပၤလီၤသးကန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်တၢ်ကုၣ်ဘၣ် ကုၣ်သ့မ့ၢ်တၢ်လၢအရ့ ဒိၣ်ဒီးပကမျါဖိ စ့ၢ်ကိးအသ့ကထံၣ်ဝဲဒ်ပတၢ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ခါဆူၣ်ညါပတၢ်ဖဲးတၢ်မၤက ယုသ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်ဝဲကဟံဖိၣ်မၤသကိးအါ ထီၣ်ဒီးပုၤဒ်သိး လၢပဒိၣ်ပဖိ,ဖိလဲၤစၢၤသ့ၣ်သီလၢခဲတဖၣ်အဝဲန့ၣ်န့ၣ်,ကဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ခါဆူၣ်ညါအဂီၢ်န့ၣ်ပဘၣ်ဟံဖိၣ်မၤသကိးကိဖိမိၢ်ပမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိသရဲၣ် သရဲၣ်မ့ၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤဒီးလၢဝဲကျိၤပုၤမၤတၢ်ဖိကိးဒ်နီၣ်ဂၤဒီးပဘၣ်ဟံဖိၣ်မၤကိးတၢ်ဒီးပတဲလၢတၢ်ခဲးတၢ်ယၢ်လၢဟ့ၣ်သါပုၤန့ၣ်ဟ့ၣ်ဝဲပုၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဖိ ကိးဂၤဒီးလီၤ. အဒိမ့ၢ်တၢ်ကပီၤ ကလဲၤသ့ၣ် တခဲးတၢ်အဒုၣ်အဆၢဘၣ်ဟ့ၣ်ပုၤတၢ်ဒ်သိးသိးလီၤဘၣ်ဆၢသန့က့တၢ်ခဲးတၢ်ယၢ်လၢပဒီးန့ၣ်န့ၣ် ကဲလၢပတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်ကလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်သ့လၢတၢ်ကိးမဲဒဲးလီၤ. တၢ်ဘျးလီၤ.



(1) Htot Htee Per Kho school attacked by SAC airstrike

On (27.6.2023), the KECD school in Htot Htee Per Kho, Pay Kay Village Tract, Lu Thaw Township, Mu Traw District, was the latest target of an airstrike. The strike directly hit the school buildings and four buildings were destroyed. Such attacks by the illegal SAC and its collaborators are frequent in the Kawthoolei administrative area, targeting schools, medical facilities, homes, and religious buildings. Since the coup on February 1, 2021, the illegal SAC has destroyed or severely damaged a total of 18 schools in the seven districts under the administration of the Karen National Union (KNU).



(2) Kawthoolei Tree Planting Month (1st July to 31th July)

The Kawthoolei Forestry Department (KFD) initiated the Kawthoolei Tree Planting Month with the primary objective of expanding forest coverage in the Karen territory. Originally, the KFD introduced Kawthoolei Tree Planting Day, but this posed difficulties for various communities scattered across the Karen area to participate on the same day. Consequently, the event was later extended to Kawthoolei Tree Planting Month, allowing for a more extended period of tree planting activities throughout the entire month. Our KECD is actively participating in this month-long initiative, with schools, teachers, and students joining hands in the tree planting events.



(3) KECD advocacy trip to Doo Tha Htu District

On 30th June 2023, Karen Education and Culture Department (KECD), arrange advocacy trips to Hpa An Township, Doo Tha Htu District, where we meet with local leaders, schools, and the community. During these meetings, we share important information about our department with teachers, parents, and school committees. We also discuss the Karen Education system and listen to the community's views on the current state of Karen Education. It's a way for us to connect with the community, exchange ideas, and work together for better education opportunities for Karen students.



(4) KECD advocacy trip to Hpa An District

On 24th July 2023, Karen Education and Culture Department (KECD), arrange advocacy trips to Lu Pleh Township and Ta Kreh Township, Hpa An District, where we meet with local leaders, schools, and the community. During these meetings, we share important information about our department with teachers, parents, and school committees. We also discuss the Karen Education system and listen to the community's views on the current state of Karen Education. It's a way for us to connect with the community, exchange ideas, and work together for better education opportunities for Karen students.



(5) မံဒိန်ယာန်(MEDIA)တၢ်သိၣ်လိလၢတၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါဒီးတၢ်ကတိၤန့ၣ်ခဲးတၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ တၢ်ကစီၣ်

၁၁.၇.၂၀၂၃ တုၤ ၁၅.၇.၂၀၂၃ အနီၤ ကညီကူၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၤလီၤ ခၢၣ်သးတီၣ်ခိၣ်ရံၣ် မဲး ဒီးဒုး အိၣ် ထီၣ် မံဒိန်ယာန် (MEDIA)တၢ်သိၣ်လိ လၢတၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါဒီးတၢ် ကတိၤန့ၣ်ခဲးတၢ်ကစီၣ်ဒီးကိၢ်ရံၣ်ခၢၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ် ဟံထီၣ် ဝဲတၢ်မၤ လိန့ၣ်လီၤ. သရၣ်သိၣ်လိတၢ်(၂)ဂၤ(စီၤသီ သိၣ်,စီၤည့ၣ်ခါၣ်) ဒီးတၢ်မၤလိဖိခၢၣ်စးတဖၣ် ဒုသ ထူၣ် ကိၢ်ရံၣ်(၁) ဂၤ,တီၤ အူကိၢ်ရံၣ်(၁၀)ဂၤ, ချၢၣ်လွၢ်ထူၣ်ကိၢ်ရံၣ်(၂)ဂၤ,ဘျးဒ ဝဲကိၢ် ရံၣ်(၁)ဂၤ,မုၢ် တြီၤကိၢ်ရံၣ်(၂) ဂၤ,ဒုပျၢ်ယာ်ကိၢ်ရံၣ် (၁)ဂၤဒီးဖၣ်အၣ်ကိၢ် ရံၣ်(၂) ဂၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဲသကိးဒီးတၢ်မၤလိတဖၣ်” ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါတၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ဆီလိသး,ဂ့ၢ်ခိၣ်ထံးက့ၢ်န့ၣ်လၢ (Journalism),တၢ်ဒိတၢ်ဂီၤသ့လိ တဲစိ (Mobile Photo Shooting)သ့လိတဲစိတ့ထီၣ်တၢ်ဂီၤ (Mobile Photo Edit), တ 5ဖျၢၣ်ဒီးမ 1ဖျၢၣ်(ဖဲးလၢကညီကျိၣ်)5W1H, တၢ်ကွဲး တၢ်ကစီၣ်လၢအချ့(ကဖျၢၣ်ကြၢၤသ့ၣ်ညါဆိတဖၣ်)(Hard News) တၢ်ဒိတၢ်ဂီၤမူလၢလိတဲစိ(Mobile Video Shooting) တၢ်ထီၣ်လိသံ ကွၢ်(Interview) သ့လိတဲစိတ့ ထီၣ် တၢ်ဂီၤမူ (Mobile Video Editing) ပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိတၢ်လၢ ကြၢၤမၤတၢ်မၤတဖၣ် (Journalism Ethic) တၢ်ဟံဃာ်တၢ် ဂ့ၢ် တၢ် ကျိၤ လၢအပူၤဖျး(Keep Data Safety) တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ(Data Security) တၢ်ဟံဃာ်တၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိၤလၢကလံၤကျိ (Cloud) အကျိၤအကျဲ (Data Transferring system)န့ၣ်လီၤ. “

လၢတၢ်မၤလိပူၤအိၣ်ဒီးလိာ်ပူၤတၢ်သ့ တၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ဂဲၤလိလၢနီၢ်ကစၢ်တဖၣ် အိၣ် စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမံၤညါ သရၣ်ကျဲးစးသ့တၢ်က တီၤ လၢ ပုၤမၤလိတၢ်ဖိကိး ဂၤန့ၣ်ပၢၢ်ဝဲဒီးကျိၣ်ထံးန့ၣ်တၢ်ကတိၤအကိၢ်ခဲးတဖၣ်လၢ ပုၤ မၤလိတၢ်ဖိ တဖၣ်အဂီၢ် ကန့ၣ်ပၢၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တကျိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒုးန့ၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ဂီၤမူ,တၢ်ဂီၤသံဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တကျိၤဘၣ်ထွဲသ့ၣ် တဖၣ် ဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ် ကူၣ်တဖၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်သံဒီးအါအါလၢတၢ်မၤလိပူၤ, ကျဲးစးမၤ ဝဲ တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢသရၣ်ဟ့ၣ်လီၤ အီၤတဖၣ်စ့ၢ်စ့ၢ်ဝဲဘၣ်ဆါ ဘၣ်ကတီၢ် န့ၣ် လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကစီၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ကွဲး မ့ၢ်ဂ့ၢ်ဒီး လၢတၢ်ဂီၤမူတဖၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိတဘျီအံၤပညိၣ်ဝဲလၢပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဒီးအကွၢ်အစီၤလၢအတၢ်မၤအပူၤဒီးသ့မၤအမူအဒါလၢအတုၤလီၤထီၣ်ဘးန့ၣ်လီၤ. ကသ့ထၢ တၢ်ကစီၣ်ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်ကွဲးမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဒီးတၢ်ဂီၤမူ,တၢ်ဂီၤသံတ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကသ့ဆဲးကျိး ဆဲးကျါဒီးဟံဖးနီၤ ဖးတၢ်လၢ က ရှၢ ကရၢတဖၣ်ဒီးပုၤမၤတၢ်ဖိကဒဲးကဒဲးစ့ၢ်ကိးန့ၣ် လီၤ. ကသ့မၤဟံ ဃာ်တၢ်ဂ့ၢ်တကျိၤတဖၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဘၢန့ၣ်လီၤ.

KECD ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဒဲးအမ့ၢ်ဝဲ (KED) မ့ၢ် ကညီဒီကလုာ်စၢၤဖိကရၢအဖိလံာ်ဝဲကျိၤတဘီန့ၣ် လီၤ.မၤတၢ်လၢပုၤတဝၢဂီၢ် ရဲၣ်ကျဲးန့ၣ်ဝဲတၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၢ်,တၢ်အိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလိသး,

သမံသမိးတၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ကွၢ်စီ အ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဒီးတၢ်လဲထီၣ်လဲထီလၢကညီကလုာ်လၢကိၢ်ပ ယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ.

KECD မၤသကိးတၢ်ဒီးလိာ်ကဝီၤဖိတဖၣ်,ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ဒီးလိာ်ကဝီၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်, မၤသကိးစ့ၢ်ကိးတၢ်လၢလိာ်ကဝီၤဒီးထံဂုၤကိၢ်ဂၤသ့ၣ် တဖၣ်လၢကမၤ လီၤတံာ်ဝဲတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ သန့တဖၣ်ဒီးအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်, တူၢ်လိာ်ဒီးဆိၣ်ထွဲဝဲ တၢ်ဒုးဟံဃာ်ပုၤကိးဂၤ, တၢ်ထဲ သိးတုၤသိး, တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီး ထံဖိကိၢ် က စၢ်သန့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢကညီကူၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၤဝဲဒုးအိၣ်ဝဲ(၆)ဒုးလၢအမ့ၢ်ဝဲဂ့ၢ်ခိၣ်ထံးပိညါဝဲဒုး,ပတီၢ်ထီၣ်ပိညါဝဲဒုး, ဆဲးလၢဝဲဒုး, န့ၣ်ရှဲၣ်ဝဲဒုး, တၢ်တိာ်ကျဲးလီၤဆီဝဲ ဒုးဒီးပုၤတဝၢတၢ်ဟံဃာ်ပၢၢ်ဂီၢ်ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲတၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်ဝဲဒုးတဖၣ်န့ၣ် လီၤ.လၢန့ၣ်ရှဲၣ်ဝဲဒုးအဖိလံာ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲ ဒီးဝဲဒုးပြီလၢ အမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဆဲး ကျိးဒီးတၢ်ကတိၤန့ၣ်ခဲးတၢ်ဝဲဒုးပြီန့ၣ်လီၤ. ဝဲဒုးပြီအံၤဟူးဂဲၤဒီးဟံမူဒါလၢတၢ်ထၢကူၣ်သ့တၢ်အစီၣ်ဒီးတၢ်ကတိၤန့ၣ်ခဲးတၢ်လၢကညီတၢ် ကူၣ် ဘၣ် ကူၣ် သ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.



(6) ပတီထီပိညါတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တၢ်ကစီၣ်

တနံၣ်အံၤပတီထီပိညါတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအိၤဖဲ (11.7.2၀23)တုၤ(15.7.2၀23)အနံၤဒီး ပတီထီပိညါ ကိုအိၣ်သ့ၣ်လီၤသးလၢကီၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤဒီး လၢဒဲကဝီၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ အကိုခိၣ်,ကိုသရၣ်ဒီးခိၣ်နၢ်လီၢ်ခၢၣ်သးတဖၣ် ထီၣ် သကိးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖဲသ့ၣ်ဘၣ်ထၣ်ကညီကူၣ် သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၤလီၢ် ခၢၣ်သးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အံၤတၢ်မၤ ဝဲတၢ် ရံၣ်တၢ်ကျဲၤလၢတၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤဝဲဒၣ် ပတီ ထီပိ ညါကိုတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဂဲၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်,တၢ် ကွၢ်ကဒါ က့ၤ ပတီ ထီပိညါအလံာ်ညီၣ်သိၣ်ဒိၣ် လၢတၢ်မၤလိ တၢ်အိၤဒီး တၢ်မၤဝဲဒၣ် Workshop ဒီးတၢ်ဟံးလီၤဝဲဒၣ် ပတီထီပိ ညါ တၢ်ဖဲတၢ် မၤ Strategy Plan လၢ2၀23 ဒီး2၀26 အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တၢ်ဟံးလီၤ တၢ်တီၢ်ကျဲၤ(Strategy Plan) ဟံးလီၤဝဲဒၣ်တၢ်ရံၣ်တၢ်ကျဲၤ သ့ၣ်တဖၣ်လၢမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကဒုး အိၣ် ထီၣ်ဝဲဒၣ်ပ တီထီပိညါ ကို တၢ်ရံၣ်တၢ်ကျဲၤလၢSpecialize Programအဂီၢ်,တၢ်ကကွၢ်က့ၤဝဲ Curriculum လၢတၢ်သူတၢ်အိၤဒီး တၢ်က့ၤကွၢ်ထံကွၢ်ဆဲးက့ၤအိၤဒီးတၢ် က(update)က့ၤအိၤလၢခါဆူညါ တၢ်မၤလိနံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အ ဂီၢ်, တၢ် ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ် Scholarship Program လၢပုၤကို ဖိလၢကထီၣ် ဘၣ် ကို အဂီၢ်,တၢ်ရံၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ တၢ် ကမၤသကိးတၢ်ဒီး University ကိုသ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်ဘျးစဲဒီးတၢ် မၤသကိးလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တ ကပၤ ဒီးတၢ် ကဟံးလီၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ရံၣ်တၢ်ကျဲၤလၢ တၢ်ကယုန့ၢ် ကျိၣ် စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ ကိုသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဃ့ၢ်လၢခါဆူ ညါ ကို အတၢ် လိၣ်ဒီးတၢ်လဲၤ တရဲးသးအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.



Karen Education in the Thai-Myanmar Border Regions

By: Hayso Thako and Tony Waters

Karen language education is still strong in the Thai-Myanmar border regions. There are currently over 130,000 children being educated in Karen schools operated in Myanmar by the Karen National Union (KNU) and the Karen Refugee Council (KRC) in Thailand. These schools are taking advantage of mother tongue-based principles of literacy, which emphasize that literacy starts with the home language. Since the 1980s at least a million people have completed the basic Karen curriculum focused on Karen literacy, with many of those continuing to secondary and post-secondary education where programs are taught in Karen and English.

Karen language education continues despite the marginalization of Karen schools in Myanmar since Ne Win's 1962 coup. At that time, Karen schools in the Delta Region were replaced with Burmese language schools from the Burmese Ministry of Education. Since then Karen systems of education have remained strong in border areas outside control of the government. Indeed, Karen programs may have even strengthened after many government-funded schools were shuttered following the emergence of the Civil Disobedience Movement (CDM) in 2021.

Karen education is strong because, in part, it moved into Thailand, where schools continue both in refugee camps, and in migrant schools. The Karen language instruction in Thailand is typically organized by the KRC, which also provides support to schools still operated by the KNU inside Myanmar. The Karen schools in both places reflect Karen education traditions inherited from the Karen schools in Burma, which began in the 19th century. They do this while using teaching techniques and pedagogy adapted from the West, which train students to be "critical thinkers" for a Karen democracy.

Development since the 1840s

Karen education actually began in the 1840s with the development of modern Karen literacy, the establishment of a printing press, and the emergence of schooling. The earliest efforts were in the Irrawaddy River Delta and Rangoon (now Yangon). This led to a rapid expansion of the Karen school systems over the following decades. Karen and English language programs flourished around the large Christian mission compound in Bassein (Patheingyi, the capital of Ayeyarwady Region) in the Irrawaddy River Delta, as well as in Rangoon.

Baptist Mission primary schools among Karen were first opened by American Baptist missionaries in 1852 at Bassein. A Karen secondary school was opened in Koesue in 1854. The Karen Baptist Theological Seminary was already established in 1845 in Rangoon to train pastors literate in Karen and English.

The Bassein Sgaw Karen Normal and Industrial Institute taught English, Bible, Mathematics, Geography, History and Health, along with 19th-century vocational subjects like carpentry, joinery, wheelwrighting and rice production. There is no indication that Burmese language was a medium in the Karen schools, except as a subject.

After 1962, Karen schools declined when Ne Win's government nationalized the Karen schools, and insisted on a "Burmanized" curriculum emphasizing Burmese language, history, and nationalism. Karen teachers trained in Karen Teacher Colleges were replaced with Burmese-speaking teachers trained in government colleges. Mother tongue-based Karen language instruction moved into the highlands, where independent schools were re-established by the KNU. After 1984 Karen schooling also moved into refugee camps in Thailand supported by the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) and international NGOs.

Independent Karen school systems emerge

The KNU resisted Burmanization by establishing their own schools. The education systems they established favored, preserved and reproduced Karen language and culture under difficult circumstances. In this fashion, Karen education survived, even as Karen education declined in the Irrawaddy Delta and the capital, Rangoon.

This did not stop Myanmar's military from trying to spread their control into the mountains. In 1995-96 the KNU capital at Manerplaw was captured. The Karen Education Department (KED) continued to operate schools inside Burma, even as the Karen Refugee Committee—Education Entity (KRC-EE) based in Mae Sot, Thailand, became more important. Ironically this strengthened the Karen schooling system because it put the school system into contact with international organizations interested in educational reform. Once established in the 1990s, the KRC-EE reevaluated how modern pedagogical approaches would be used effectively. Young Karen teachers studied these techniques in the United States, Australia and Canada, and then returned to implement programs in the refugee encampments and in Mae Sot. The programs were successful, and soon refugee schools received not only Karen students from KNU controlled areas of Myanmar, but also ethnic students from Yangon, Ayeyarwady and Tanintharyi seeking a Karen and English media curriculum.

Karen education in the border region today

The KRC's Education Entity developed the Karen curriculum by adapting the older KNU-KED curriculum, which in turn, was based on the Karen curricula developed in 19th-century Burma. The primary and secondary curriculum lasted 12 years. Notably, this is longer than Myanmar's system, which lasts 10 years. Pedagogical techniques emphasizing critical thinking were introduced in a post-secondary training system which emphasizes secular teacher training, and the development of church leaders. The refugee camp schools had a simple advantage in the development of Karen education because they were not subject to attacks by the Myanmar military, as were the schools in Myanmar itself.

Refugee school curriculum

Since 2008, the refugee camps' education system has been standardized with new curricula designed and supported by Karen education stakeholders and international nongovernmental organizations. The KRC Education Entity curriculum adopted student-centered pedagogy to replace the rote learning methods traditionally used in Burma. Karen is the medium of the schools, and English is taught as a subject beginning at the primary school level. Consistent with mother tongue-based education principles, the Burmese language is taught as a subject but not as a teaching medium. The Thai language is also occasionally taught in some schools as an elective. The Karen leaders in the camps encourage Burmese language, but not surprisingly, most young refugee students resist learning the Burmese language, which is viewed as a tool of domination.

In 2015 KECD published an education policy with the following four basic principles. Notably, it leaves out references to national boundaries, but reflects values found in many national and statewide curricula around the world.

*Every Karen shall learn his own literature and language.

*Every Karen shall be acquainted with Karen history.

*The Karen culture, customs and traditions shall be promoted.

*Our own Karen culture, customs and traditions shall be made to be respected by the other ethnic nationalities, and the cultures, customs and traditions of the other ethnic nationalities shall mutually be recognized and respected.

At all levels, Karen history, literature, poetry and world history are taught.

Sensitive subject

Karen history is perhaps the most sensitive subject taught from the Burmese perspective. Karen history describes how the Bamar culture and its kings dominated and enslaved the Karen before the arrival of the British. The British arrival in the 19th century is described in the Karen history books as a liberation from Burmese domination, which permitted the re-emergence of indigenous Karen culture.

In contrast, Burmese history, first created by Ne Win's Education Ministry, teaches that the Karen are rebels and a threat to national unity, particularly in the context of the highly centralized government structures insisted upon after 1962. Burmese history textbooks refer to Britain as an external enemy that sought to destroy the country and describes the British as imperialists, collaborators and as "stooges." Karen history textbooks teach about the positive legacy of the British parliamentary system, and the American education system on which the missionaries first based the Karen education system. In addition to Karen being the medium of instruction in primary schools there are other contrasts. A few examples from the Karen curriculum.

Karen poetry (Hta)—Karen poetry is studied from Grade 6–8 in the Karen subject. The writing style of the Karen essay is studied, drawing from Karen Hta literary styles. Beginning in Grade 8, the varieties of Karen Hta and its interpretation are reviewed. In Grade 9 and 10 of the Karen subject, different classifications of Karen Hta and its history are studied.

Aung San—General Aung San is not specifically mentioned in the Karen history curriculum and is mentioned only in a brief history of the Burmese revolutionary movement. The conflict between the Burmese Independence Army (BIA) commanded by General Aung San and the Karen during World War II is described in Grade 7 History, including the massacres of Karen undertaken by combined Japanese and BIA forces.

Saw Ba U Gyi—Saw Ba U Gyi is studied in Karen school in Grade 6 and Grade 10 as the national hero and father of the Karen nation. In Grade 6, Saw Ba U Gyi's biography is also studied in both Burmese and Karen subjects. Saw Ba U Gyi's own writing is studied in Grade 10 and 11 in Karen History. Since Saw Ba U Gyi's writing was originally in English, the Grade 10 and 11 materials about him are taught in English.

Religious diversity—This is studied in grades 6, 7, 9 and 10 of Social Studies. In grades 6, 7 and 9, it is studied in the Karen language, and English in Grade 10 is in English. The importance of religion and the religious diversity of Burma, including Christianity, Islam, Hinduism and Buddhism are studied.

A shared consciousness has emerged among Karen crossing international boundaries "rhizomatically," as refugees grew up in the camps and in the diaspora, including many who have no personal memories of Myanmar. Ironically, refugee children born in the temporary camps consider the Karen diaspora and Kawthoolei their nation, even if such a place exists on no international maps. In this context, the Karen language thrives. The popular Karen-language film and music production scene serves Karen youth and has a substantial audience on YouTube and other social media.

The persistence of Karen education in the highlands of course creates a conundrum for any future Myanmar government seeking peace. The divergence of the Karen, Burmese and Thai curricula long ago created what social scientists call a "national consciousness" among the Karen of the Thai-Myanmar border region. This consciousness is about their identity as a people, and presumes a level of cultural and political autonomy. Talks about federalism in past decades assumed this autonomy, but of course negotiations were unsuccessful. So there remain tensions between the 130,000-plus children being educated in Karen-medium schools, their families, and the demand of Myanmar's Bamar-dominated military government for one disciplined nation under military control.

ကရင်ရိုးရာ ဝါခေါင်လ လက်ချည်ပွဲတော်

စာရေးသူ : STH

ကရင်လူမျိုးတို့တွင် ရှေးကတည်းကလက်ဆင့်ကမ်းဆက်ခံလာသည့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့်ပွဲတော်များမှာ များစွာပင်ရှိပါသည်။ ရာသီအလိုက် ပွဲများ၊နေ့ထူးနေ့မြတ်များစွာထဲကမှ ကရင်ရိုးရာဝါခေါင်လ လက်ချည်ပွဲတော်သည် ကရင်တမျိုးသားလုံး စုပေါင်းကျင်းပလေ့ရှိကြသည့် နေ့ထူးနေ့မြတ်တခုပင်ဖြစ်သည်။ ထိုလက်ချည်ပွဲအား နှစ်စဉ် ဝါခေါင်လဆန်း ၁ ရက်မှ ဝါခေါင်လပြည့်နေ့အထိ ကျင်းပပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။ ကရင်တို့၏ရိုးရာယုံကြည်ချက်အရ လိပ်ပြာဝိညာဉ်များသည် ကာယကံရှင်ထံ၌ကပ်မနေပဲ လွင့်ပါးသွားသည့်အခါတွင် ပြင်ပမှ မကောင်းဆိုးဝါးများ၏ ဝိညာဉ်များဝင်ရောက်ပူးကပ်ပြီး မှီခိုစားသောက်နေတက်သည်။ ထိုသို့မဖြစ်စေရန် လိပ်ပြာစုံလင်သော ဝါခေါင်လ၌ ကလေးသူငယ်၊လူငယ် လူရွယ် များ၏လိပ်ပြာဝိညာဉ်များ ပြန်လည်ပူးကပ်ရောက်ရှိစေရန် လက်ကောက်ဝတ်တွင် ချည်ဖြူဖွဲ့ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ရိုးရာအစဉ်အလာအရ လူကြီးမှ လူငယ်သို့ ချည်ပေးလေ့ရှိပါသည်။

ဒဏ္ဍာရီလာအဖြစ်အပျက်

လက်ချည်ပွဲတော်၏အစသည် ကရင်တို့၏ စတင်ပေါက်ဖွားရာ ဒဏ္ဍာရီ အဖြစ်အပျက်များတွင် တည်ရှိနေသည်။ ကရင်လူမျိုးတို့၏ဆိုရိုးစကားများတွင်ကရင်တို့သည်ထီးဆွဲယွာမှတဆင့်တနေရာမှတနေရာသို့ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခဲ့ကြသည့်လူမျိုးဖြစ်ပေသည်။ထိုစဉ်က ကရင်လူမျိုးတို့၏ခေါင်းဆောင်မှာ ဖူးထော့မပါ ဖြစ်သည်။ ထိုခေါင်းဆောင်ကြီး၏ဦးဆောင်မှုဖြင့် ကရင်လူမျိုးများသည် တိဗက်ကုန်းပြင်မြင့်မှ ယန်စီကျန် မြစ်အတိုင်း မြောက်မှ တောင်သို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာကြရင်း ဝါခေါင်လအတွင်းတွင် မိုးများပြင်းထန်စွာ ရွာသွန်းခြင်း၊ သဲချောင်းများ ပြင်းထန်စွာ စီးဆင်းခြင်း၊ တောင်ပြိုကျခြင်း အစရှိသည့် သဘာဝ ရာသီဥတုဘေးဒဏ်များကို ပြင်းထန်စွာ ကြုံတွေ့ ရ၍ ဖျားနာခြင်း၊ သေဆုံးခြင်းများ ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရပါသည်။ ထို့အပြင် အခြားအုပ်စုများ၏ လာရောက်တိုက်ခိုက်ခြင်းများကိုလည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ကြရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဖူးထော့မပါသည် ဂုရုကံသားသမီးများကို အကြောင်းပြု၍ (၇)ရက် (၇)နံ့ (၇)မျိုးပါသော ပစ္စည်းများဖြင့် အဓိဋ္ဌာန် ပြုခဲ့လေသည်။ မိမိ၏အစုအဖွဲ့ဝင် ငယ်သားများ သဘာဝဘေးဒဏ်မှ ကင်းဝေးရန်နှင့် တဦးနှင့်တဦး လွယ်ကူစွာ မှတ်မိစေနိုင်ရန်အတွက် လက်ကောက်ဝတ်တွင် ချည်ဖြူဖြင့် ဖွဲ့ထိုးခြင်းကို ဝါခေါင်လတွင် အစပြုခဲ့ရာမှ ဝါခေါင်လ ကရင်လက်ချည်ပွဲတော် စတင် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်ဟုအဆိုရှိပါသည်။

ကျင်းပသည့်ပုံစံ

ယနေ့ခေတ်တွင် ကရင်လူမျိုးများမှာနေရာဒေသအသီးသီးတွင် ပြန်နေထိုင်လျက်ရှိရာ ဒေသတခုနှင့်တခု ကျင်းပသည့်ပုံစံများတထပ်တည်းကျလေ့မရှိချေ။ သို့သော်ထိုသို့ကျင်းပကြသည့်အခါတွင်မူ မိသားစုအလိုက်၊ ကျေးရွာအလိုက်၊ မြို့နယ်အလိုက်၊ အသင်းအဖွဲ့အလိုက်ဝါခေါင်လပြည့်နေ့တွင်သာပြုလုပ်ကျင်းပလေ့ရှိကြပါသည်။ ထို့အပြင်မိသားစုအတွင်း ဖျားနာခြင်း သေဆုံးခြင်းနှင့် မင်္ဂလာ ဆောင်ခြင်းတွင်လည်း အထူးပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြသကဲ့သို့ ခေါင်းဆောင်ကြီး ဖူးထော့မပါသည် ကိုယ်ကာယဗလနှင့်ပြည့်စုံပြီး သတ္တိရှိခြင်း၊သိက္ခာသမာဓိနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊တည်ကြည်ဖြောင့်မတ်၍သစ္စာရှိသောခေါင်းဆောင်ကောင်းတဦးဖြစ်ကာ မိမိ၏ လူမျိုး၏ လေးစားချစ်ခင်မှုကိုခံရသည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါသည်။ထို့ကြောင့်ယနေ့ခေတ် လက်ချည်ပွဲပြုလုပ်ရာတွင် ရပ်ကွက် ကျေးရွာ မြို့နယ် အဖွဲ့အစည်းများမှ လေးစားရသည့် အကြီးအကဲများ သက်ကြီးရွယ်အို အဖိုးအဖွားများမှ ချည်ငင်ပေးလေ့ရှိသည်။ ပွဲကိုဦးဆောင်သူကလက်ချည်နှောင်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် ပစ္စည်းများကို စကောတစ်ချပ်တွင်အစီအရိထည့်ပြီး လက်ချည်ပေးသူအဘိုး၊အဘွားများက လက်ချည်နှောင်ခံယူသူဆွေမျိုး၊ သားသမီး၊ မြေးမြစ်တို့၏ဦးခေါင်းထက်မှ ချည်ဖြူစကို တို့ထိပြီး ယောက်မဖြင့် စကောချပ်ကိုရိုက်၍ ‘မကောင်းသော လိပ်ပြာများခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ဝေးလွင့်ပါစေ၊ ကောင်းသောလိပ်ပြာများဝင် ရောက်ပါစေ’ စသည့် ဆုတောင်းမှုကို ကရင်ဘာသာဖြင့်ရွတ်ဆိုကာ လက်ချည်ခံယူသူ၏လက်ကောက်ဝတ်တွင် ထိုးကျစ်ထားသော ချည်မျှင်ဖြူဖြင့်ရစ်ပတ်ပေးရလေ့ရှိသည်။

ပါဝင်သောအသုံးအဆောင်များ

- ဝါခေါင်လ ချည်ဖြူဖွဲ့မင်္ဂလာပွဲတွင် ပါဝင်သော အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း (၇)မျိုးမှာ
- ငှက်ပျောသီး
- ကောက်ညှင်းထုပ်
- ထမင်းဆုပ်
- နတ်ပန်းညို
- ချည်ဖြူ
- ရေ
- ကြံပိုင်း

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အဓိပ္ပါယ်

(၁)ငှက်ပျောသီး
ငှက်ပျောသီးသည် အခိုင်လိုက် အဖိုးလိုက်တွဲ၍ သီးသော အသီးဖြစ်သည်။ ငှက်ပျောသီးကို အရှေ့ပိုးကရင် ဘာသာဖြင့် "သာကိုသား"ဟု ခေါ်ပြီး "သာကို"ဆိုသည်မှာ စိတ်ထားဖြူစင်ခြင်း၊ နှစ်နှစ်ကာကာ သံယောဇဉ်ရှိခြင်းသဘောကို ဆောင်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ကရင်လူမျိုးများသည် စုစည်းညီညွတ်စွာ ဥမကွဲ သိုက်မပျက် နေထိုင်လေ့ရှိကြသည်ဟုပုံဖော်သည့်သဘောဖြစ်သည်။

(၂)ကောက်ညှင်းထုပ်

ကောက်ညှင်းထုပ်သည် စေးကပ်နေသည့် သဘောရှိပြီး တော်ရုံနှင့် ခွါ၍ မရပေ။ ထို့ကြောင့်ကရင်လူမျိုးများသည် အချင်းချင်း သံယောဇဉ် ရှိကြပြီး စည်းလုံးလျက်ရှိကြသည့်သဘောဖြစ်ပါသည်။

(၃)ထမင်းဆုပ်

ထမင်းဆုပ်ကို ဆုပ်ကိုင်ခြင်း၊ စုစည်းခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ယူလေ့ရှိသည်။ အချင်းချင်း သွေးစည်းညီညွတ်စွာ နေထိုင်ကြသည်ဟု အတိတ်နိမိတ် ယူခြင်းဖြစ်သည်။ လူတို့သည် အားအင်ရှိရန် ထမင်းကို နေ့စဉ် စားသုံးကြရသည်။ ထမင်းစားရမှ အားရှိပါမည်။ အားရှိမှ အလုပ်လုပ်နိုင်ပါမည်။ ခွန်အား၏အဓိပ္ပာယ် ဆုတ်ကိုင်စုစည်းခြင်း၏အဓိပ္ပာယ် ပြည့်ဝခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ဆောင်ပါသည်။

(၄)နတ်ပန်းညို

နတ်ပန်းညိုကို ကရင်ဘာသာဖြင့်"ဖော့ဝီး"ဟု ခေါ်ပြီး ၎င်းပန်း၏ အမြစ်များသည် ဆက်နွယ်ကာ တစ်အုံတစ်ခိုင် ရှိသည့်အပြင် မည်သည့် နေရာတွင်မဆို ပေါက်ရောက်ပြီး ဘေးအန္တရာယ်များ ရာသီဥတု အန္တရာယ်များကို ခံနိုင်ရည်ရှိသည်။ ထို့အပြင် အပင်သည် ဆွေးမြေ့သွား သော်လည်း အချိန်တန်လျှင် အမြစ်မှ ပြန်ပေါက်တတ်သည့်သဘောကို ဆောင်သည်။ နတ်ပန်းညိုအပင်သည် မိမိအပင် ရှင်သန်ကြီးထွား ရေးအတွက် အမြစ်သည် ကျယ်ပြန့်ရှည်လျားစွာ ထိုးဆင်းပြီး ရောက်လေရာမှာ အပင် ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ပေါက်သဖြင့် တော်ရုံနှင့် သတ်၍ လည်း မသေနိုင် မျိုးပြုတ်၍ မျိုးမသုဉ်းနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ခိုင်ကြည်သည့်သဘော ခံနိုင်ရည်ရှိသည့်သဘော ကိုဆောင်သည်။

(၅)ချည်ဖြူ

ချည်ဖြူသည် ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော သဘောကို ဆောင်သည်။ ကရင်လူမျိုးမှန်လျှင် လက်ကောက်ဝတ်တွင် ချည်ဖြူအမှတ်အသား ပါရှိရ မည်ဟု ရှေးအစဉ်အဆက်က မှတ်သားလာခဲ့ကြသည်။ ချည်ဖြူမျှင်တစ်မျှင်ကို ပြတ်အောင်ဆွဲနိုင်သော်လည်း ချည်ဖြူများစုစည်း၍ ဖွဲ့ချည် ထိုးနှောင်သောအခါတွင် ဆွဲဖြတ်သော်လည်း မပြတ်နိုင်သကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်တို့ ကရင်လူမျိုးအချင်းချင်းသည်လည်း ချည်ဖြူများပမာ စုစည်း ခိုင်မာရမည်ဟူသည့်သဘောကို ဆောင်ပါသည်။

(၆)ရေ

ရေသည် လူသားများအတွက် မရှိမဖြစ်သော အသက်သခင် ကျေးဇူးရှင်အဖြစ် သတ်မှတ်၍ အတိတ်နိမိတ် ယူကြသည်။ ရေသည် အေးမြ နေသကဲ့သို့ ကရင်တိုင်းရင်းသားတို့၏ ဘဝခရီးလမ်းသည်လည်း ရေကဲ့သို့ အေးမြကြည်လင်စေရန် ရည်ရွယ်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်သည်။

(၇)ကြံပိုင်း

ကြံပိုင်း၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ကြံတို့မည်သည့် အဆစ်တိုင်းတွင် အပင်ပေါက် မျိုးဆက်ပျံ့သည့် သဘောကို ဆောင်သည်နှင့်အညီ အမျိုးအနွယ် တွယ်တာစောင့်ထိန်းသော သဘောကို ဆောင်သည်။ ထို့ပြင် ကြံသည် ချိုသောအရာသာ ရှိသောကြောင့် ချိုသာဖြူစင်သော သဘောကို ဆောင်သည်။ ကြံပင်သည် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် တစ်ဆစ်ပြီးတစ်ဆစ် အထက်သို့ ထိုးတက်နေလျက်ရှိရာ ကျွန်ုပ်တို့ ကရင်လူမျိုးများသည် လည်း ကြံပင်ကို ပမာပြုကာ ဘဝ တိုးတက်စည်ကားရေး ကြိုးစားရမည့်သဘော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်သည် ဟု ရှေးစာပေများ ဆုံးမစာများကဖော်ပြထားပါသည်။

ကျင်းပသည့်ဒေသများ

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) အုပ်ချုပ်ရာ ခရိုင် (၇) ခရိုင်တွင်သာမက ဧရာဝတီတိုင်း(မြစ်ဝကျွန်းပေါ်)၊ စသော ကရင်လူမျိုးအများစု နေထိုင်ရာ ဒေသတွင် ကျင်းပလေ့ရှိကြပါသည်။ ရန်ကုန်မြို့တော်တွင် မူ ဟံသာဝတီအဝိုင်းအနီး၊ ကရင်ဘို ကလေးကျောင်းတိုက်တို့တွင် နှစ်စဉ် ကျင်းပကြလေ့ရှိကြသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ရှိကရင်လူမျိုးအဖွဲ့အစည်းများ ဦးဆောင်၍ ဘန်ကောက်မြို့တော်တွင်လည်းကောင်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ကရင် လူမျိုးအများ စုနေထိုင်သော ကန်ချန်ဘူရီခရိုင် ချင်းမိုင်ခရိုင် နှင့် တက် ခရိုင်တို့တွင်လည်းကောင်း၊ နှစ်စဉ် စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ရိုးရာမပျက် ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ ဥရောပတိုက်နှင့်အမေရိကန် နိုင်ငံများသို့ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လျက်ရှိသည့်ကရင်လူမျိုးများကလည်း အခါအားလျော်စွာ ကျင်းပလေ့ရှိသည်။

လူမျိုးတိုင်း မိမိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့အား မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမည့်တာဝန်မှာ လူမျိုးစုဝင်တိုင်းတွင်ရှိ နေပေသည်။ မိမိ၏ယဉ်ကျေးမှု ရိုးရာဓလေ့အား မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းရမည့်အပြင် အများသိအောင်လည်း ကြိုးစားဖော်ထုတ်ရ ပေမည်။ ကရင်တို့၏ရိုးရာဓလေ့ပွဲတော်များ မပျောက်ပျက်စေရန်အတွက် ကရင်လူမျိုးစုဝင်တိုင်း ပွဲတော်များအား လက်ဆင့်ကမ်းကျင်းပ လုပ်ဆောင်နိုင်ပါစေကြောင်း ဆုတောင်းပေးအပ်ပါသည်။

Ref: ကရင်ရိုးရာလက်ချည်ပွဲတော် (စောတအော်ကွာ)
ကရင်ရိုးရာ ချည်ဖြူဖွဲ့မင်္ဂလာ (မန်းနဲစန်(ဘားအံ))



Contact Us

Karen Education and Culture Department (KECD)

Email : kecd.info@gmail.com

: communicationandadvocacymanager@proton.me

Website : www.kecdctl.org

Facebook : www.facebook.com/kecdctl

Twitter : @karen_kecd

Instagram : karen_kecd

Youtube : KECD KTL

Office : PO Box 4, Mae Sot, Tak 63110, THAILAND

The Karen Education and Culture Department (KECD) is a part of the Karen National Union (KNU) and its purpose is to provide educational and cultural services to the public. KECD is overseeing 1495 basic education schools, 11 higher education junior colleges, and 11 private higher education service schools in 7 districts within the KNU administration area. Additionally, KECD is in charge of opening and managing 2 teacher training colleges and 1 vocational training school. During the academic year 2021-2022, there were 109,323 students studying in basic education schools and 2,307 students studying in higher education schools.